

Co-funded by
the European Union

Erasmus+ Programme

Action 2: KA220-HED - Cooperation partnerships in higher education

Project: INCLUSIVITY & ACCESSIBILITY OF HISTORIC PUBLIC SPACES - APPROACH &
DIGITAL TOOL

Contract No. 2024-1-PL01-KA220-HED-000249021

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the Erasmus+ National Agency. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

Магістр _____
(освітній ступінь)

Кафедра _____ АПЦБС _____

«Затверджую»

Голова НМР факультету /
/Олександр КАЩЕНКО /

«_____» _____ 20__

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

**ВК.10. ІНКЛЮЗИВНІСТЬ ТА ДОСТУПНІСТЬ ІСТОРИЧНИХ
ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ**

(шифр на назва освітньої компоненти)

Шифр	назва спеціальності, освітньої програми
G17	Архітектура та містобудування
	освітньо-наукова програма
	Архітектура будівель і споруд

Мова викладання: українська/англійська

Розробники:

КУЦЕВИЧ В.В. д.арх., проф., КАЩЕНКО Т.О., к.арх., доц., БРІДНЯ Л.Ю.к.арх.,доц.,
(прізвище та ініціали, науковий ступінь, звання)

(підписи)

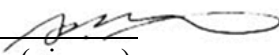
<https://af.knuba.edu.ua/kucevich-vadim-volodimirovich/>

<https://af.knuba.edu.ua/bridnya-larisa-yuriyivna/>

<https://af.knuba.edu.ua/kashhenko-tetyana-oleksandrivna/>

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри Архітектурного проєктування цивільних будівель і споруд. Протокол № 16 від « 12 » __02__ 2026__

Завідувач кафедри

(підпис)

/ Вадим КУЦЕВИЧ /

Схвалено гарантом освітньої програми

Гарант ОП

/ Гелена КОВАЛЬСЬКА /

Розглянуто на засіданні науково-методичної комісії спеціальності. Протокол № 5 від «21 » __02__ 2026__

ВИТЯГ З НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ РІК ВСТУПУ 2025/2026

Шифр	Назва спеціальності, освітньої програми	Форма здобуття ВО: денна											Форма контролю	Семестр	Погодження заступником декана факультету
		Кількість кредитів ECTS	Кількість годин						Кількість індивідуальних робіт						
			Всього	Аудиторних			Самостійна робота	КП	КР	РГР	Конт.роб				
				Разом	у тому числі										
					лекції	лабораторні						практичні			
G17	БК 10	3.0	90	24	16		8	66			1		1	3	

Анотація. Мета та завдання освітньої компоненти

Пререквізити: архітектурне проектування, теорія та історія архітектури на рівні бакалавра архітектури, основи типологічного аналізу

Посилання на сторінку електронного навчально-методичного комплексу дисципліни: <https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=4660>

Мета: формування у студентів теоретичних знань та практичних навичок щодо принципів інклюзивного дизайну і забезпечення доступності історичних громадських просторів з урахуванням потреб різних груп населення та вимог збереження культурної спадщини.

Компетентності здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Зміст компетентності
Інтегральна компетентність	
ІК*	Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері архітектури та містобудування
Загальні компетентності	
ЗК01.*	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК04.*	Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
ЗК05.*	Прагнення до збереження навколишнього середовища.
ЗК07.*	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
Фахові компетентності	
сСК01	Здатність аналізувати архітектурно-просторову організацію історичних громадських просторів з урахуванням принципів інклюзивності та доступності.
сСК02	Здатність застосовувати принципи інклюзивного дизайну при формуванні та модернізації громадських просторів історичних міст.
сСК03	Здатність виявляти та оцінювати бар'єри доступності у міському середовищі для різних груп користувачів.
сСК04	Здатність розробляти проєктні пропозиції щодо підвищення інклюзивності та безбар'єрності історичних громадських просторів із урахуванням вимог збереження культурної спадщини.
сСК05	Здатність враховувати соціальні, культурні, вікові та фізичні потреби користувачів у процесі архітектурно-містобудівного проєктування.
СК01.*	Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі архітектури та містобудування у широких або мультидисциплінарних контекстах.

СК 02.*	Здатність розв'язувати проблеми архітектури та містобудування у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.
СК03.*	Здатність аналізувати, розробляти та впроваджувати архітектурно-містобудівні рішення з урахуванням соціально-демографічних, національно-етнічних, природно-кліматичних, інженерно-технічних чинників та санітарно-гігієнічних, безпекових, енергозберігаючих, екологічних, техніко-економічних вимог.
СК06.*	Здатність аналізувати міжнародний та вітчизняний досвід, збирати, накопичувати і використовувати інформацію, необхідну для розв'язання задач дослідницького та інноваційного характеру у сфері архітектури та містобудування.
СК07.*	Здатність до проєктного моделювання і дослідження концептуальних, натурних та комп'ютерних моделей об'єктів архітектури та містобудування.
СК12.*	Здатність аналізувати та використовувати в архітектурно-містобудівній діяльності інформацію щодо законодавчих документів, державних будівельних норм і правил.

* Загальні та спеціальні компетенції - відповідно до Стандарту вищої освіти спеціальності G17 «Архітектура та містобудування» (III - магістерського рівню) України, які підсилюються в результаті вивчення даної освітньої компоненти.

Програмні результати здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Програмні результати
сРН01.	Аналізувати історичні громадські простори з позицій інклюзивності, доступності та безбар'єрності міського середовища.
сРН02.	Визначати архітектурні, функціональні та соціокультурні бар'єри у громадських просторах історичних міст.
сРН03.	Застосовувати принципи інклюзивного дизайну під час формування та модернізації громадських просторів.
сРН04.	Розробляти концептуальні пропозиції щодо підвищення доступності історичних громадських просторів з урахуванням потреб різних груп користувачів.
сРН05.	Обґрунтовувати проєктні рішення, що поєднують принципи інклюзивності та вимоги збереження культурної спадщини.
РН01.	Мати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері архітектури та містобудування і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень.
РН03.	Здійснювати передпроєктний аналіз архітектурно-містобудівних об'єктів і територій.
РН04.	Розуміти і застосовувати у практичній діяльності теоретичні і практичні засади проєктування інноваційних об'єктів містобудування, житлових, громадських, промислових будівель і споруд, реконструкції і реставрації архітектурних об'єктів, методи досягнення раціонального архітектурно-планувального, об'ємно-просторового, конструктивного рішення,

	забезпечення соціально-економічної ефективності, екологічності, енергоефективності.
PH07.	Здійснювати проєктне моделювання, обирати цифрові технології та програмні засоби для розв'язання задач дослідницького та інноваційного характеру, розробки і реалізації проєктів у сфері архітектури та містобудування, оформлення відповідної наукової та технічної документації, виготовлення макетів і наочних ілюстративних матеріалів.
PH12.	Знати і застосовувати у практичній діяльності законодавство і нормативну базу щодо проведення досліджень та розробки архітектурно-містобудівних проєктів.
PH15.	Аналізувати міжнародний та вітчизняний досвід щодо проєктування об'єктів архітектури та містобудування.

* Програмні результати - відповідно до Стандарту вищої освіти спеціальності G17 «Архітектура та містобудування» (III - магістерського рівню) України, які підсилюються в результаті вивчення даної освітньої компоненти.

Зміст курсу:

ЛЕКЦІЇ:

Тема 1. Вступ: Загальне визначення інклюзивності та доступності

(2 години)

- Міжнародна рамкова угода про інклюзивність та культурну спадщину.
- Вплив забудованого середовища на життя людей.
- Визначення поняття інклюзивності.
- Визначення (фізичної) доступності.
- Питання та відповіді.

Тема 2. Проєктування для людей: розуміння потреб людей

(2 години)

- Реальні люди: від поняття інвалідності до підвищення різноманітності.
- Структура фізичних потреб (рух користувачів та використання фізичних структур).
- Структура сенсорних та когнітивних потреб (локалізація, орієнтація, комунікація, інформаційні взаємодії).
- Бар'єри інклюзивності (архітектурні бар'єри, культурні бар'єри).
- Питання та відповіді.

Тема 3. Інклюзивний дизайн: підходи та інструменти ЧАСТИНА 1

(2 години)

- Методології інклюзивного дизайну: цілі та загальний підхід.
- Екологічна інклюзивність.
- Функціональна доступність.

- Фізична доступність.
- Інклюзивність за віком.
- Питання та відповіді.

Тема 4. Інклюзивний дизайн: підходи та інструменти ЧАСТИНА 2

(2 години)

- Нематеріальні аспекти інклюзивного дизайну: цілі та загальний підхід.
- Соціальна та культурна інклюзивність / Мовна інклюзивність.
- Гендерна інклюзивність.
- Економічна інклюзивність.
- Цифрова інклюзивність.
- Питання та відповіді.

Тема 5. Історичні міста: між інклюзивністю та збереженням

(2 години)

- Інклюзивність/збереження: можливе поєднання.
- Інклюзивність/культурна спадщина: зв'язок взаємного збагачення (ідентичність, життєздатність, безпека, інтеграція).
- Історичні міста. Бар'єри для інклюзивності.
- Питання та відповіді.

Тема 6. Стратегії для інклюзивного історичного публічного простору

(2 години)

- Принцип доступності культурної спадщини 1: Рівність.
- Принцип доступності культурної спадщини 2: Автономія.
- Принцип доступності культурної спадщини 3: Безпека.
- Зацікавлені сторони інклюзивних процесів проектування.
- Нова модель інклюзивного управління (спостереження та аналіз контексту, комунікація та залучення зацікавлених сторін, спільне проектування, впровадження, оцінка).
- Питання та відповіді.

Тема 7. Європейський досвід інклюзивного дизайну в історичних містах.

(2 години)

- Кращі практики соціальної інклюзивності історичних просторів (Італія, Іспанія, Польща).
- Приклади організації історичних просторів з точки зору фізичної доступності. Кращі практики. (Італія, Іспанія, Польща).
- Обговорення.
- Питання та відповіді.

Тема 8. Вітчизняний досвід інклюзивного дизайну в історичних містах.

(2 години)

- Кращі практики інклюзивної організації історичних просторів в Україні (Київ, Львів, інші міста України).
- Приклади забезпечення фізичної доступності історичних в Україні. (Київ, Львів, інші міста України).
- Обговорення.
- Питання та відповіді.

ВИСНОВКИ

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ:

Заняття 1. *Аналіз інклюзивності історичного громадського простору*

(4 години)

- аналіз прикладів історичних громадських просторів (центр м. Люблін. Польща. Цифрова платформа);
- виявлення архітектурних, сенсорних та соціокультурних бар'єрів доступності;
- оцінка доступності середовища для різних груп користувачів (маломобільні люди, люди похилого віку, люди з інвалідністю, батьки з дітьми);
- застосування принципів інклюзивного дизайну для оцінки простору;
- підготовка схеми або таблиці аналізу інклюзивності обраного простору.

Заняття 2. *Презентація результатів виконання індивідуального завдання здобувачами*

(4 години)

Індивідуальне завдання:

***Аналіз інклюзивності та доступності історичного громадського простору
(на основі цифрової платформи «Історичний центр м. Люблін. Польща)»***

Форма подання:

аналітична записка (5–8 стор.) + презентація.

Етапи роботи:

- Коротка характеристика простору (розташування, історична цінність, функції).
- Аналіз користувачів простору (різні групи населення).

- Виявлення бар'єрів доступності (архітектурних, сенсорних, інформаційних, соціальних).
- Оцінка відповідності принципам інклюзивного дизайну.
- Розроблення пропозицій щодо підвищення інклюзивності та доступності простору з урахуванням збереження культурної спадщини.

Розподіл годин самостійної роботи здобувачів:

1. Опрацювання теоретичного матеріалу та літератури за темами лекцій.

(30 годин)

2. Підготовка до практичних занять (аналіз прикладів інклюзивних громадських просторів).

(10 годин)

3. Виконання індивідуального завдання (аналіз інклюзивності історичного громадського простору та розроблення пропозицій).

(20 годин)

4. Підготовка до підсумкового контролю.

(6 годин)

Методи контролю та оцінювання знань

Поточний контроль: усне опитування, участь в обговоренні під час занять, перевірка виконання практичних завдань.

Контроль самостійної роботи: оцінювання індивідуального завдання (аналіз інклюзивності історичного громадського простору).

Підсумковий контроль: залік.

Політика щодо академічної доброчесності

Здобувачі освіти повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності, передбачених законодавством України та внутрішніми положеннями закладу вищої освіти. Під час виконання індивідуальних завдань, практичних робіт і підготовки до підсумкового контролю не допускаються плагіат, копіювання

чужих робіт, фабрикація або фальсифікація результатів. Усі використані джерела інформації повинні бути належним чином зазначені. У разі виявлення порушень академічної доброчесності результати роботи можуть бути анульовані відповідно до встановлених правил.

Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою

Вид роботи	Кількість балів
Активність на заняттях, участь в обговоренні	10
Виконання практичних завдань	20
Виконання індивідуального завдання (аналіз інклюзивності історичного громадського простору)	50
Підсумковий контроль (залік)	20
Разом	100

Методичне забезпечення дисципліни

Навчальний посібник:

1. Куцевич В., , Брідня Л., Кащенко Т. та ін. Інклюзивність історичних громадських просторів: підхід до доступності та цифрові інструменти : академічний посібник / Проєкт Erasmus+ «Інклюзивність та доступність історичних громадських просторів». — Київ : Київський національний університет будівництва і архітектури, 2026.

Інформаційні ресурси:

1. <http://library.knuba.edu.ua/>
2. <http://org2.knuba.edu.ua>

ЛІТЕРАТУРА:

1. Council of Europe. (2025). Положення про громадський простір в ____ територіальній громаді та участь жителів громади в його плануванні [Проект]. Проект Ради Європи «Сприяння участі громадян у демократичному процесі прийняття рішень в Україні». URL:<https://rm.coe.int/regulation-on-citizens-engagement-in-public-spaces-development-ukr/1680a08064>
2. ДБН В.2.2-40:2018. Інклюзивність будівель і споруд. Київ: Мінрегіон України, 2018. 72 с.
3. Urban heritage for resilience: consolidated results of the implementation of the 2011 Recommendation on the Historic Urban Landscape; 3rd Member States Consultation
Corporate author: UNESCO [8224] DOI: <https://doi.org/10.58337/CFZO9650>
4. European Commission EU Policy on the Urban Environment, <https://ec.europa.eu/environment/urban/egc.htm> , 2012
6. European Commission, *Copenhagen, Green cities fit for life*, <http://ec.europa.eu/environment/europeangreencapital/winning-cities/2014-copenhagen/> , 2014
7. CEN/CLC JTC 11. (2021). EN 17210:2021 Accessibility and usability of the built environment - Functional requirements. European Committee for Standardization. <https://www.cencenelec.eu/news-events/news/2021/eninthspotlight/2021-03-18-en-17210-2021-accessible-and-usable-built-environment/>
8. Довідник безбар'єрності. Ред. О. Зеленська. Київ: ГО «Безбар'єрність», 2021. 256 с.
9. Cohen- Shacham , E., Walters, G., C. Janzen, Maginnis , Editors: Nature-based Solutions to address global societal challenges. International Union for Conservation of Nature (IUCN). Gland, Switzerland, 2016
10. Kostof , Spiro, The City Shaped: Urban Patterns and Meanings Through History. New York, Bulfinch Press, 2014
11. Guidelines of the General Conservator of Monuments
Development of market spaces DOZ.6521.26.2019
12. Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. Розпорядження КМУ від 14.04.2021 № 366-р.
13. Council of Europe. (2025). Положення про громадський простір в ____ територіальній громаді та участь жителів громади в його плануванні [Проект]. Проект Ради Європи «Сприяння участі громадян у демократичному процесі прийняття рішень в Україні». URL:<https://rm.coe.int/regulation-on-citizens-engagement-in-public-spaces-development-ukr/1680a08064>.
14. Куцевич В., Марисик Т., Коротун І. та ін. Теоретичні і практичні основи реставрації. Підручник. За заг. ред. засл. арх. України. д. арх.проф. Куцевич В.В. Чернівці УНУ ім. Ю. Федковича 2024. С. 83-85.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА:

1. Куцевич В. В. Архітектурно-планувальні рішення об'єктів цивільного призначення для маломобільних груп населення. Київ: КНУБА, 2017. 198 с.
2. Bolund P., Hunhammar S., Ecosystem services in urban areas, *Ecological Economics*, Volume 29, Issue 2, PP. 293-301, 1999
3. Здетовецька Н. О., Ковальська О. Є. Адаптація та збереження архітектурної спадщини: питання ефективного використання. Теорія та практика дизайну, Київ, 2023. Вип. 27. С. 263–277.
4. Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. Розпорядження КМУ від 14.04.2021 № 366-р.
5. Hoblyk A: Transformation of urban space, tasks and methods of study, *Space and Form*, 2013.
6. Куцевич В.В. Питання формування містобудівних умов під час відтворення історичних сакральних будівель і споруд. Досвід та перспективи розвитку міст України. Зб. Наук. пр. Київ: Діпромісто, 2016. Вип. 31. С. 52-58.
7. Соснова Н. С. Теоретичні засади та методи організації публічного простору історичних міст: дис. ... д. арх.: 18.00.01. ЛНАМ, Львів, 2021. 432 с.
8. Олійник О. (2020). Відкритий міський простір як об'єкт культурної спадщини: методи виявлення та збереження. Сучасні проблеми Архітектури та Містобудування, (58), 178–191. <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2020.58.178-191>.
9. Фомін, І. А., 1997. Основи теорії містобудування. Київ : Наукова думка, 1997.
10. Бевз, М. В., 2007. Історичне місто, як об'єкт збереження і регенерації. Проблеми теорії і історії архітектури України. Збірка наукових праць АХИ ОГАСА, 7, с. 105–119.
11. Куцевич В. В., Брідня Л. Ю., Рогожнікова О. Є. Нормативно-методичні основи архітектурного проектування громадських будівель і споруд: навч. посіб. для студ. спец. «Архітектура будівель і споруд». Київ: КНУБА. – 2016.
12. Ruiz-Rodrigo, A., Morales, E., Lakoud, M., Riendeau, J., Lemay, M., Savaria, A., Mathieu, S., Feillou, I., & Routhier, F. (2024). Experiencing accessibility of historical heritage places with individuals living with visible and invisible disabilities. *Frontiers in Rehabilitation Sciences*, 5. <https://doi.org/10.3389/fresc.2024.1379139>